

OBSAH - CONTENTS

ÚVOD (Martin Oliva)	11
I. BÝČÍ SKÁLA JAKO SOUČÁST BAROKNÍHO MYŠLENÍ O PODZEMÍ (Martin Golec)	13
I.1. BAROKNÍ LITERÁRNÍ A ARCHEOLOGICKÉ ZDROJE K JESKYNI BÝČÍ SKÁLA, KŘTINSKÉMU ÚDOLÍ A JEHO BLÍZKÉMU OKOLÍ	13
I.2. ŽELEZÁŘSKÁ LICHTENŠTEJNSKÁ VÝROBA V OBLASTI ADAMOVA A STARÉ HUTI U ADAMOVA	13
I.3. SKLÁRNA V JOSEFOVĚ	14
I.4. STAVBA MLÝNA A PILY NA ALTHAMRU A DVOU RYBNÍKŮ V BLÍZKÉM OKOLÍ	16
I.5. PŘEDNÍ POUTNÍ MÍSTO NA MORAVĚ A PAULÁNSKÝ KLÁŠTER VE VRANOVĚ U BRNA	16
I.6. PŘEDNÍ POUTNÍ MÍSTO NA MORAVĚ A PREMONSTRÁTSKÝ KLÁŠTER VE KŘTINÁCH	17
I.7. BAROKNÍ LÉKAŘI HLEDÁJÍ JESKYNI VÝPUSTEK	18
I.8. POPISY JESKYNÍ VÝPUSTEK OD MARTINA VIGSIA A BÝČÍ SKÁLA OD J. F. HERTODA Z TODTENFELDU	19
I.8.1. Martin Vigsius - komplexní barokní představa o podzemí	19
I.8.2. Jan Ferdinand Hertod z Todtenfeldu o Býčí skále	20
I.9. VOGTOVA MAPA MORAVSKÉHO KRASU - KRAJINA HROBEK	21
I.10. GRAFITTI ANEB CO NÁM NÁVŠTĚVNÍCI PO SOBĚ ZANECHALI V JESKYNÍCH	22
I.11. PRVNÍ LITERÁRNĚ ZACHYCENÝ ČLOVĚK V BÝČÍ SKÁLE JE POUSTEVNÍK	22
I.12. POPIS CESTY ŠVĚDŮ NA NOVÝ HRAD U ADAMOVA	23
I.13. ZÁVĚREM	24
I. THE BÝČÍ SKÁLA CAVE WITHIN THE BAROQUE CONCEPTION OF THE UNDERGROUND	25
II. ROMANTISMUS. PROMĚNA MYŠLENÍ NA KONCI 18. A V PRŮBĚHU 19. STOLETÍ (Martin Golec)	26
II.1. OBJEVOVÁNÍ OPOMENUTÉ ROMANTICKÉ KRAJINY V OKOLÍ BÝČÍ SKÁLY	26
II.2. DONÁTOŘI ROMANTICKÉHO AREÁLU	26
II.3. STAVITELÉ ROMANTICKÉHO AREÁLU	27
II.4. JEDNOTLIVÉ ČÁSTI ROMANTICKÉHO AREÁLU	27
II.4.1. Cíl první: Vranov (dnes u Brna), lichtenštejnská rodová hrobka	28
II.4.2. Cíl druhý: Vyhlička Kolonáda (též Kolohnát)	28
II.4.3. Cíl třetí: Adamovský zámek s parkem, zahradou a oborou	28
II.4.4. Cíl čtvrtý: Adamovské železářny	29
II.4.5. Cíl pátý: Lovecký zámek Nový hrad (u Adamova)	29
II.4.6. Cíl šestý: Františcina huť (dnes Stará huť u Adamova/Josefova)	30
II.4.7. Cíl sedmý: Evina jeskyně (dnes Jáchymka)	30
II.4.8. Cíl osmý: Býčí skála (též Adamova jeskyně)	31
II.4.9. Cíl devátý: Kostelík (dříve Pohanský chrám, Poustevna, Kaple, Rytířský sál, Kamenný sál, Terezina jeskyně)	32
II.4.10. Cíl desátý: Jeskyně Výpustek	33
II.4.11. Cíl jedenáctý: Křtiny	33
II.4.12. Závěrem	34
II.5. TURISTICKÉ GRAFITTI NÁVŠTĚVNÍKŮ ROMANTICKÉHO AREÁLU V JESKYNI BÝČÍ SKÁLA	34
II.6. DOBOVÉ LITERÁRNÍ A MALÍŘSKÉ ZDROJE K ROMANTICKÉMU AREÁLU	36
II.7. SPOLEČENSKÝ VÝZNAM ROMANTICKÉHO AREÁLU PRO ROZVOJ KRASOVÉ VĚDY	36
II.7.1. Vznik názvu Moravské Švýcarsko	38
II.8. ZAKLADATELÉ FRANTIŠKOVA MUZEA V BRNĚ V BÝČÍ SKÁLE V ROCE (1798-)1799	38
II. ROMANTISM. TRANSFORMATION OF THINKING TOWARDS THE END OF THE 18 th AND DURING THE 19 th CENTURIES	39

III. POČÁTKY VĚDECKÉHO VÝZKUMU – ARCHEOLOGIE V BÝČÍ SKÁLE (Martin Oliva)	40
III.1. OBJEVITEL PALEOLITU A OTEC MORAVSKÉ PREHISTORIE	40
III.2. ŠACHTY A PRŮKOPY MARTINA KRÍŽE	42
III.3. NÁSTUP BRNĚNSKÝCH NĚMCŮ	44
III.4. MARNÁ AKCE PROFESORA ABSOLONA	45
III.5. POZORNOST ARCHEOLOGŮ SE VRACÍ K PŘEDSÍNI	46
III.6. DOVĚTEK	47
III. THE BEGINNINGS OF SCHOLARLY RESEARCH – ARCHAEOLOGY IN THE BÝČÍ SKÁLA CAVE	48
IV. NĚMECKÁ SPELEOLOGIE V BÝČÍ SKÁLE V 1. POLOVINĚ 20. STOLETÍ (Martin Golec)	49
IV.1. ROZVOJ SPOLKOVÉ ČINNOSTI OD PŘELOMU 19. A 20. STOLETÍ DO DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY	49
IV.1.1. Komplikované znovobjevování německé speleologie v Moravském krasu	50
IV.2. OBDOBÍ SPOLKU NĚMECKÝCH TURISTŮ V BRNĚ (VEREIN DEUTSCHER TOURISTEN IN BRÜNN) V LETECH 1899-1909	50
IV.3. ZÁSADNÍ OBJEVY SKUPINY PRO VÝZKUM JESKYNÍ, SEKCE SPOLKU NĚMECKÝCH TURISTŮ V BRNĚ (GRUPPE FÜR HÖHLENFORSCHUNG, SECTION DES VEREINES DEUTSCHER TOURISTEN IN BRÜNN) V LETECH 1909-1927	52
IV.4. SPOLEK PRO VÝZKUM JESKYNÍ V RAKOUSKU, SEKCE BRNO (VEREIN FÜR HÖHLENKUNDE IN ÖSTERREICH, SECTION BRÜNN) PO ROCE 1911	56
IV.5. SPOLEK PRO VÝZKUM JESKYNÍ V BRNĚ (VEREIN FÜR HÖHLENFORSCHUNG IN BRÜNN) V LETECH 1927-1939	56
IV.6. ZAČLENĚNÍ SPOLKU PRO VÝZKUM JESKYNÍ V BRNĚ DO HLAVNÍHO SVAZU NĚMECKÝCH SPELEOLOGŮ V BERLÍNĚ (HAUPTVERBAND DEUTSCHER HÖHLENFORSCHER IN BERLIN) V LETECH 1939-1945	57
IV.7. ZÁVĚREM	58
IV. GERMAN SPELEOLOGY IN THE BÝČÍ SKÁLA CAVE IN THE 1 st HALF OF THE 20 th CENTURY	60
V. V TĚŽKÝCH DOBÁCH LET 1939-1945 (Martin Golec)	61
V.1. ÚVOD	61
V.2. ARCHEOLOGICKÝ VÝZKUM V PŘEDSÍNI V LETECH 1937-1943	61
V.3. ZDROJE Z ŘAD SPELEOLOGŮ, HOROLEZCŮ A TRAMPŮ O BÝČÍ SKÁLE	63
V.4. ÚLOHA ALFONSE ZLAMALA V MORAVSKÉM KRASU ZA VÁLKY	65
V.5. VÁLEČNÉ ÚPRAVY V BÝČÍ SKÁLE A ÚLOHA JULIA SIMONA	66
V.6. VÝPOVEDI NUCENĚ NASAZENÝCH DĚLNÍKŮ V JESKYNI VÝPUSTEK	67
V.7. VÝPOVEDI UPRCHLÍKŮ PŘED VÁLKOU, KTERÍ NAŠLI ÚKRYT V JESKYNÍCH MORAVSKÉHO KRASU	68
V.8. PŘECHOD FRONTY V OKOLÍ BÝČÍ SKÁLY	69
V.9. GRAFITTI V JESKYNI BÝČÍ SKÁLA	70
V.10. ZÁVĚREM	71
V. THE PERIOD OF WARTIME OPPRESSION 1939-1945	72
VI. POVÁLEČNÝ NÁPOR ČESKÝCH SPELEOLOGŮ (Martin Golec)	73
VI.1. PŘECHOD OD NĚMECKÉ K ČESKÉ SPELEOLOGII V BÝČÍ SKÁLE	73
VI.2. OPĚTOVNÉ ZPŘÍSTUPNĚNÍ NOVÉ BÝČÍ SKÁLY	73
VI.3. KAMENOVRTNÉ PRÁCE NA PŘÍTOKOVÉM SIFONU VE VELKÉ SÍNI A PRŮKOPY SEDIMENTY NAD ŘEČIŠTĚM JEDOVNICKÉHO POTOKA	74
VI.4. OBJEV BAROVÉ (SOBOLOVY) JESKYNĚ V ROCE 1947	76
VI.5. VÝKOPY V ŘEČIŠTI JEDOVNICKÉHO POTOKA	77
VI.6. ZALOŽENÍ SPELEOLOGICKÉHO KROUŽKU PŘI ZÁVODNÍM KLUBU ROH ADAŠT ADAMOV V ROCE 1954	78

VI.7. ZÁVĚREM	80
VI. THE POST-WAR CZECH EXPLORATORY EFFORTS IN THE BÝČÍ SKÁLA CAVE	81
VII. SÍDLIŠTĚ ZE STARŠÍ DOBY KAMENNÉ (Martin Oliva)	82
VII.1. POLOHA PALEOLITICKÉHO SÍDLIŠTĚ	82
VII.2. OTÁZKA SPODNÍ VRSTVY	82
VII.2.1. Skutečnost a vznik legendy	82
VII.2.2. Inventář spodní vrstvy	87
VII.3. VRSTVA MAGDALÉNIENU	90
VII.3.1. Štípaná industrie	90
VII.3.1.1. Suroviny a hlavní skupiny štípané industrie	90
VII.3.1.2. Technologie štípané industrie	93
VII.3.1.3. Typologie	98
VII.3.1.4. Diskuse	103
VII.3.2. Industrie z kostí a parohu	104
VII.3.2.1. Kopí	104
VII.3.2.2. Jehly s ouškem	104
VII.3.2.3. Šídla	105
VII.3.2.3. Polokulatá tyčinka	105
VII.3.2.4. Řezané parohy – rezidua a polotovary	105
VII.3.2.5. Kostí s řezy	108
VII.3.3. Terciérní konchylie	108
VII.3.4. Rýhované oblázky	109
VII.4. ZÁVĚREM	110
VII. SETTLEMENT FROM THE OLD STONE AGE	113
VIII. PREHISTORIE A HISTORIE JESKYNĚ BÝČÍ SKÁLY A BLÍZKÉHO OKOLÍ OD NEOLITU PO SOUČASNOST (Martin Golec)	115
VIII.1. KONCEPT POJETÍ ČASU BÝČÍ SKÁLY	115
VIII.2. METODIKA VÝZKUMU BÝČÍ SKÁLY	116
VIII.3. BÝČÍ SKÁLA NENÍ JEN „PALEOLIT A HALŠTAT“	116
VIII.3.1. Býčí skála I. (paleolit 15000–13000 př. n. l.)	116
VIII.3.2. Býčí skála II. (mezolit 10000–5700 př. n. l.)	117
VIII.3.3. Býčí skála III. (neolit 5700–4200 př. n. l.)	118
VIII.3.4. Býčí skála IV. (eneolit 4200–2200 př. n. l.)	120
VIII.3.5. Býčí skála V. (doba bronzová 2200–800 př. n. l.)	121
VIII.3.6. Býčí skála VI. (doba halštatská 800–450 př. n. l.)	122
VIII.3.6.1. Zájem o dílčí témata z celku	122
VIII.3.6.2. Nekonečné kolo interpretací	127
VIII.3.6.3. Nedávná minulost – speleoarcheologie, polyfunkčnost jeskyně, časosběrnost, krajina a sociální kontakty	130
VIII.3.6.4. Exkurz mezi artefakty	134
VIII.3.6.5. Wankeliana	146
VIII.3.7. Býčí skála VII. (doba laténská 450–0 př. n. l.)	146
VIII.3.8. Býčí skála VIII. (doba římská 0–400 n. l.)	147

VIII.3.9. Býčí skála IX. (doba stěhování národů 400–600 n. l.)	147
VIII.3.10. Býčí skála X. (raný středověk 600–1250)	147
VIII.3.11. Býčí skála XI. (vrcholný středověk 1250–1500)	148
VIII.3.12. Býčí skála XII. (renesance 1500–1620)	148
VIII.3.13. Býčí skála XIII. (baroko 1620–1750)	148
VIII.3.14. Býčí skála XIV. (klasicismus, romantismus 1750–1868)	149
VIII.3.15. Býčí skála XV. (Rakousko-Uhersko 1868–1918)	149
VIII.3.16. Býčí skála XVI. (První a Druhá republika 1918–1939)	150
VIII.3.17. Býčí skála XVII. (Protektorát Čechy a Morava 1939–1945)	150
VIII.3.18. Býčí skála XVIII. (Třetí republika a socialismus 1945–1989)	151
VIII.3.19. Býčí skála XIX. (nedávná minulost 1989 – současnost)	152
VIII.4. ZÁVĚREM – PROČ LIDÉ VSTUPOVALI A VSTUPUJÍ DO JESKYNĚ, CO V NÍ ČINILI A ČINÍ?	152
VIII. THE PREHISTORY AND HISTORY OF THE BÝČÍ SKÁLA CAVE AND ITS VICINITY FROM THE NEOLITHIC TO PRESENT DAY	153
IX. PŘEHLED VÝVOJE MAPOVÝCH DĚL BÝČÍ SKÁLY DO POLOVINY 20. STOLETÍ (Radim Kratochvíl)	154
IX.1. ÚVODEM	154
IX.2. OD HRANICKÉ PROPASTI K BÝČÍ SKÁLE	154
IX.3. MEDRITZER 1861	155
IX.4. MLÁDEK 1867 A MEDRITZER 1868	156
IX.5. ŠPAČEK 1871	157
IX.6. KRÍŽ 1878 A 1892	157
IX.7. BOCK 1905	158
IX.8. GRAF 1910 A BOČEK 1912	158
IX.9. FEITL, MATZIALEK A SITKA 1920–1922	159
IX.10. BURKHARDT A PIVOŇKA 1951	160
IX.11. SOBOL 1952 A 1955	160
IX.12. ZÁVĚREM	160
IX. OVERVIEW OF THE BÝČÍ SKÁLA MAP SERIES DEVELOPMENT BEFORE THE HALF OF THE 20 th CENTURY	184
X. VÝZNAMNÉ MORAVSKÉ VĚDECKÉ OSOBNOSTI A BÝČÍ SKÁLA (Petr Kostrhun)	185
XI. LITERATURA	200